

DE PLATE

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.

7e jaargang, nr 10, oktober 1978.

OKTOBERACTIVITEIT.

UITNODIGING

De Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de voordracht met lichtbeelden die doorgaat op

donderdag 26 oktober 1978 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. afdeling, Dr. L. Colensstraat, 6, Oostende.

Het onderwerp : DE GESCHIEDENIS VAN DE OOSTENDSE PRENTKAARTEN.

de spreker : Omer VILAIN

Dat onze ondervoorzitter, stadsbibliothecaris en auteur van de gekende reeks Oostendse beschrijvende verhalen een veelzijdig mens was wisten we reeds. Dat hij echter als hobby Oostendse prentkaarten verzamelde wisten enkel de ingewijden ; maar dat hij daarbij ook nog een studie van deze hobbymaterie maakte kwam op een geslaagde wijze tot uiting bij het verschijnen van Ostendiana III. Hierin publiceerde hij een rijk gedocumenteerd artikel over "De uitgevers van Oostendse prentkaarten". Het resultaat van dit verzamelen en bestuderen komt hij ons vanavond met kennis van zaken uit de doeken doen.

Niet alleen kan op deze voordracht de verzamelaar aan zijn trekken komen, maar ook de liefhebber van alles wat betrekking heeft op de geschiedenis van Oostende, zal van deze avond genieten. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos en is iedereen welkom.

J.B. D.

AANWINSTEN.

EEN VISBEN.

Mevrouw Paula CAROEN-CATRYSSSE schonk ons een stevige, degelijke en authentieke VISBEN gemerkt met de initialen P.V., van de soort die tussen de twee wereldoorlogen courant in gebruik waren in de Oostendse vismijn. De mand is gevlochten uit zware teen met een versterking in gegalvaniseerde draad die op vier plaatsen door de bodem gestoken werd. Een prachtexemplaar zo goed als nieuw, waar we heel blij mee waren en dat onmiddellijk een plaats kreeg in ons museum.

EEN MARINESABEL.

Van mevrouw wde P. VAN WAESBERGHE mochten wij de vooroorlogse Marinesabel van haar echtgenoot, wijlen Kapitein ter Zee P. Van Waesberghe, in ontvangst nemen. Het geschonken exemplaar is een model zoals het voor de oorlog door de officieren van de mailboten gedragen werd als onderdeel van het gala-uniform. Een mooie aanwinst, waar we zeer dankbaar voor zijn, en die een plaats zal krijgen in onze herin te richten afdeling van de Pakketbotendienst te Oostende.

J.B. D.

PROVINCIALE PRIJS VOOR GESCHIEDENIS 1980.

Reglement.

1. Bij toepassing van de beslissing van de Bestendige Deputatie dd. 26 mei 1966 looft de Provincie West-Vlaanderen beurtelings een prijs uit voor Geschiedenis en voor Volkskunde. Volgens de beslissing dd. 6 juli 1978 is de prijs voor 1980 bestemd voor Geschiedenis. Voor het verlenen van prijzen en premies worden volgende bedragen ter beschikking gesteld :
  - a) voor niet-gepubliceerde studies : 50.000 F.
De prijs bedraagt 30.000 F.
Bij niet-toekenning van de prijs kan het bedrag geheel of gedeeltelijk in premies worden omgezet.
  - b) voor een studie gepubliceerd tussen 1 juli 1974 en 31 december 1979 :
De prijs bedraagt 20.000 F .
2. Alle personen die aan de volgende drie voorwaarden voldoen kunnen meedingen :
  - a) van Belgische nationaliteit zijn :
  - b) in West-Vlaanderen geboren zijn, of op 1 augustus 1980 sedert tenminste vijf jaar in deze Provincie gedomicilieerd zijn ;
  - c) nog geen prijs van de Provincie West-Vlaanderen voor Geschiedenis, en ook geen interprovinciale- of staatsprijs voor Geschiedenis ontvangen hebben.
3. Elke mededinger mag één of meer studies indienen. Alleen oorspronkelijke, in het Nederlands gestelde, ofwel niet gepubliceerde, ofwel tussen 1 juli 1974 en 31 december 1979 gepubliceerde en nog niet door een jury bekroonde studie over een onderwerp dat de Geschiedenis van West-Vlaanderen aanbelangt, kunnen in aanmerking worden genomen. Academische proefschriften in hun oorspronkelijke vorm worden niet aanvaard. Het minimale volume is vastgesteld op ongeveer 25.000 woorden (ongeveer 80 met tussenregel getypte bladzijden).
4. De deelnemers moeten hun studie in 5 exemplaren vóór 1 augustus 1980 sturen aan de Gouverneur van de Provincie West-Vlaanderen, Dienst voor Cultuur, Provinciaal Administratief Centrum, Koning Leopold III-laan 41, 8200 BRUGGE 2.
Nadere informatie over de provinciale prijs kunnen op voormeld adres bekomen worden.

O. V.

STENE DORP IN DE STAD.

Door een misverstand lieten we vorige maand weten dat degenen die belang stelden in het boek "Stene dorp in de stad" dit werk konden bestellen bij de drukkerij Lover te Leffinge tegen de prijs van 150 F.

De drukkerij bezit geen exemplaar meer en de prijs is echter 250 F. + 16 F. portkosten. Zij die reeds intekenden kunnen hun geld terug bekomen op volgend adres ofwel een opleg van 116 F. storten op rek. nr 001-0069646-76 van Henri De Smedt, Steense Dijk, 148, 8400 Oostende.

O. V.

Over Felix LAUREYS werd reeds gepubliceerd door Robert DE BEAUCOURT DE NOORTVELDE in zijn "Biographie Ostendaise". Maar omdat het in 1900 verschenen boek zeldzaam is geworden, en ook omdat de figuur van LAUREYS dan toch in deze artikelenreeks niet mocht ontbreken, hieronder de voornaamste feiten uit het leven en werk van deze architect die in de moderne geschiedschrijving van de Belgische 19e eeuwse architectuur overigens al te stiefmoederlijk behandeld werd (1).

Felix-Adrien-Jean LAUREYS werd op 12 april 1820 te Oostende geboren als zoon van Felix LAUREYS en Thérèse-Claire SUYS. Na elementair onderwijs, werd hij leerling-schrijnwerker te Brugge. Ondertussen wist hij zich door noeste zelfstudie op te werken. Later vinden we hem te Brussel als leerling van de toen zeer gekende architect Tilman SJYS, ook al een Oostendenaar. Nadat hij zijn "Prix de Rome" in de wacht had gesleept vertrok hij naar Italië. Italië en de Italiaanse kunst zou hem blijven bloeien en elk jaar keerde LAUREYS er terug. Op 14 januari 1850 werd de veelbelovende LAUREYS op het Oostendse stadhuis gehuldigd. Vanwege de gemeenteraad kreeg hij een eremedaille.

In 1863 werd LAUREYS professor aan de Brusselse Academie. Hij gaf er onderricht in de 5 bouworden. LAUREYS schreef trouwens een handboek over deze materie. Het werd lange tijd aan de Academies gebruikt. De naam: "Cours Classique d'Architecture comprenant l'Analyse des Cinq Ordres d'après le système décimal avec les exemples relatifs à leur employ dans les édifices". Het werd bevatte 70 platen plus tekst. In 1876 werd hij er leraar Monumentale Compositie. Zo was hij er in 1881 een tijdlang leermeester van de Jugenstil-architect V. HORTA.

Enkele van zijn onderscheidingen: Gouden eremedaille te Brussel in 1868; Ridder in de Leopoldsorde 1885; Erelid "Société Centrale d'Architecture de Belgique".

Anno 1884 zetelde hij zelf in de jury voor de Prix de Rome, samen met de architecten BAECKELMANS, BEYAERT, RYSSENS DE LAUW, SCHADDE, SCHOY, JANLET & PAULI, en de schilder GUFFENS.

Felix LAUREYS woonde te Brussel aan de Noordlaan. Hij overleed aldaar op 13 februari 1897. De meeste kranten en tijdschriften wijdden een in-memoriam aan deze grote architect.

LAUREYS ontwierp de ombouw van het Brusselse Noordstation (1885), de restauratie van het Kasteel Wynendaele (1870), de kerk der Eeuwige Aanbidding en het Ziekenhuis der Ongeneeslijken te Rotterdam, verder nog tal van privéhuizen, vooral in het Brusselse.

Te Oostende kennen we slechts drie bouwwerken van LAUREYS. Eerst en vooral is er de Onze-Lieve-Vrouwekerk (Hazegraskerk) aan de De Smet de Naeyerlaan. De plannen werden goedgekeurd op 24 september 1862. Over de aanbesteding vonden we de volgende annonce in "La Feuille d'Ostende" (juni 1862)

PROVINCE DE LA FLANDRE OCCIDENTALE
ARRONDISSEMENT DE BRUGES - VILLE D'OSTENDE

CONSTRUCTION D'UNE EGLISE

Le samedi 5 juillet 1862 à 10 heures du matin, le bureau des marguilliers de la paroisse de Notre-Dame, exposera en adjudication publique, par soumissions cachetées et sur timbres, l'entreprise des travaux relatifs à la

CONSTRUCTION D'UNE EGLISE

les plans, devis et cahier des charges seront exposés à l'examen des amateurs, à partir du 25 juin, à l'estaminet du Sieur Ch. Godderis, situé au Hazegras, où l'adjudication aura lieu. Les entrepreneurs peuvent aussi s'adresser chez M. Laureys, architecte, Rue Neuve, 95, à Bruxelles, pour obtenir les renseignements qui leur seraient nécessaires. Ostende, le 14 juin 1862.

Le Secrétaire
Ant. DE JAEGHERE

Le Bureau des Marguilliers,
Le Président,
Ch. BOUCHERY

78/105

Op Allerheiligen 1864 kon de kerk ingewijd worden. Dat het gebouw een architectonisch misbaksel is, dat ziet elkeen (Oiop, 34). Overigens is het kerkje steeds een zorgenkind geweest : de slechte funderingen waren er de schuld van dat de kerk langzaam in de bodem zakte (tot 60 cm!) terwijl de toren scheef trok. In 1879 werden herstellingswerken uitgevoerd. Toen men het straatniveau verhoogde om de helling naar de De Smet de Naeyerbruggen toe mogelijk te maken, kwamen daar nog eens 30cm bij, zodat de kerk nu een kleine meter onder het straatniveau ligt. Een beschrijving van het gebouw en het interieur vindt U in LOONTIENS' "Ostende Monumentale", p. 149-160.

In dezelfde jaren kwamen de plannen voor de Anglicaanse Kerk aan de Langestraat klaar. Tot dan waren de Anglicanen aangewezen op de kapel van het voormalig klooster in de Witte Nonnenstraat. De kerk werd gebouwd in de jaren 1863-1864 en ingehuldigd in januari 1865. Ook voor deze kerk opteerde LAUREYS voor de neogotische stijl. De al te opzichtig-rode voorgevel, met een groot gotisch raam in de middentravee boven het portaal, heeft een duidelijke drieledige indeling. Deze indeling vindt men binnenin echter niet terug : het is een eenbeukige ruimte die 6 traveeën telt. Architecturaal heeft het allemaal weinig te betekenen. LOONTIENS had dat ook al gezien : "un temple anglican, qui n'est précisément pas une beauté avec ses briques rouges, noircies par le temps...".

Van meer kwaliteiten getuigden LAUREYS' plannen voor het Oostendse station dat in 1880/1882 in neogotische stijl werd opgetrokken (Oiop 29, 32, 34, 35 & 36). Op 1 maart 1880 werd aan de funderingen begonnen. Er werden niet minder dan 1500 palen in de grond geheid. De eigenlijke bouw was toevertrouwd aan de "Société des Charbonnages et Hauts Fourneaux de Clessin" en nam een aanvang in 1881. Er werd met man en macht gewerkt zodat het station in een jaar tijd klaar kwam en op 30 juli 1882 kon ingehuldigd worden.

Het centrale gedeelte was de hoge spoorhall in ijzer en glas. Daarrond lagen de diverse diensten geschikt : ingangsvestibules, lokettenzaal, wachtzalen, bagagedepot, burelen, lamisterie, chaufferetterie... Voor de bouw werd 1300 m² blauwsteen van Soignies, 200m² Doornikse steen en 800.000kg ijzer en gietijzer aangewend. De totale kosten beliepen 1.240.000 F. (125.000 voor de funderingen, 280.000 voor het ijzer- en timmerwerk, 530.000 voor het gebouw zelf, 225.000 voor de afwerking, 55.000 voor de bedaking, 15.000 voor de verf en 10.000 voor de installatie). In het architectuurtijdschrift "L'Emulation" (1884) verscheen een hele reeks interessante, goed gedetailleerde plannen en opstanden van dat mooie stationsgebouw. Voor een beschrijving kan men ook terecht in C. LOONTIENS' onvolprezen "Ostende Monumentale", p. 127-139. De platen in "Oostende in oude prentkaarten" vormen een goeie aanvulling bij de lectuur.

De naoorlogse geschiedenis van het stationsgebouw is een minder mooie bladzijde uit Oostende's geschiedenis : in de euforie van de jaren 50 werd blindweg toestemming verleend tot afbraak : er ging zozegd een helihaven aangelegd worden. Het terrein bleef braak. Nu en dan kwam er een circus, zelfs een dolfinarium, er stond een barak van een jeugdclub (ook al een fenomeen uit de vijftiger jaren), toen werd de buurt helemaal verknoeid door het bouwen van enkele torengedebouwen. Maar daar zal het van in den beginne al wel om te doen geweest zijn. C. LOONTIENS had vóór de oorlog echter al gewaarschuwd : "Il faut avouer que si la direction des chemins de fer décide de ne plus employer la vieille station, celle-ci ne doit pas disparaître pour cela. On pourra toujours l'utiliser comme salle de fêtes, salle d'exposition, musée ou bibliothèque. J'espère en tous cas qu'on lui trouvera une destination nouvelle, car l'oeuvre de Laureys mérite d'être conservée, malgré tous ses défauts..." (Ostende Monumentale, p. 127). En gelijk had LOONTIENS. Met de nodige kosten kon men er een unieke sport-halle, of zelfs een grootwarenhuis van maken. Maar Oostende is nu eenmaal Oostende.

Norbert HOSTYN.

HET TWEEDE VISSERIJWACHTSCHIP "VILLE d'ANVERS".

In zijn lezenswaardig boek VIJFKWART EEUW MALE (dat spijtig genoeg niet meer in voorraad is) heeft de heer Fernand Gevaert een plaats ingeruimd voor de visserijwachtschepen. Daarin lezen wij op blz. 71 de volgende tekst in verband met de VILLE d'ANVERS.

... In 1882 werd een tweede visserijwachter besteld, bij de werven van Cockerrill. Het schip werd in 1884 te water gelaten en kreeg de naam van "VILLE d'ANVERS". Het was een stoomschip, met één schroef, met een vermogen van 950 Pk. Het schip was gebouwd uit Bessemer staal, met uitzondering van de dekken die uitgevoerd waren in teakhout. Het schip was 62m lang, 9m breed en had een diepgang van 3,58m. De hoogste snelheid bedroeg 9 knopen. De bemanning bestond uit 45 zeelui en 40 scheepsjongens (leerjongens). De "VILLE d'OSTEND" werd in de zomer gebruikt voor de visserijwacht, de "VILLE d'ANVERS" verzekerde de dienst in de winter. Bij het opruimen van Oostende in oktober 1914 door het Zeewezen werd de "VILLE d'OSTEND" achtergelaten. Het schip werd door de Duitse troepen in beslag genomen. De "VILLE d'ANVERS" was al een paar dagen vroeger uitgeweken.

In 1917 werd de "VILLE d'ANVERS" ter beschikking gesteld door het Zeewezen aan de nieuw opgerichte militaire marine, het "Depot voor Bemanningen". Het schip werd herschapen in een waar artilleriemuseum. Het voer een kanon van 9mm, een Portugees kanon van 7,5 cm, een Engelse zesponder, een 3,5cm kanon, verscheidene machinegeweren en een loopgrachtmortier. Het schip deed dienst als mijnenveger.

Na de oorlog werd het schip terug overgemaakt aan het Zeewezen. Het werd in 1919 definitief buiten dienst gesteld ... (einde citaat).

Nu hangt er in de zaal Ernest De Taeye van het Heemkundig Museum van de Plaçe een schilderij dat de "VILLE d'ANVERS" varende voorstelt. Het doek heeft een breedte van 90cm en een hoogte van 60cm en werd geschilderd door H. MOHRMAN (1857-1916) een gekend Antwerps zeeschilder en scheepsportrettist. Het schilderij staat in de stedelijke collectie gecatalogeerd onder nr. 524. Op de achterkant van dit schilderij vonden wij de volgende gegevens in verband met de "VILLE d'ANVERS";

"Aviso-Garde pêche Ville d'Anvers" construite à Hoboken ~~lez~~ Anvers fit son premier voyage de surveillance dans la Mer du Nord en janvier 1885. L'état-major se composait comme suit :

Commandant Ecrevisse	Lt de Vaisseau, ancienne marine
1er off. A. Van De Kerckhove	Cap au long Cours
2me off. De Rette	Lt au Cabotage
3me off. Vroome	2 lt au long Cours
4me off. De Houst	2 lt au long Cours
Stevart	Chef mécanicien
Corbisier	Docteur
H. Pype	Aumônier.

Le départ se fit d'Ostende par tempête de neige. A cette époque le chef de la marine à Ostende était le capitaine de vaisseau Dufour de notre ancienne Marine Royale. En plus de l'équipage de pont et de machine il y avait à bord 12 aspirants de Marine dont 7 élèves de l'école Militaire. Il était sérieusement question à cette époque de créer une marine militaire. C'était le désir du grand Roi Sa Majesté Léopold ? Au cours du premier voyage d'environ 1 mois, la "VILLE d'ANVERS" fit escale à Lowestoft et au Helder et douloureusement perdit le 2me officier De Rette et un matelot en mettant à la mer l'embarcation qui devait visiter une chaloupe de pêche belge."

De tableau a été peint en 6 exemplaires par un peintre de bateaux pendant un séjour en cale sèche à Anvers vers la fin 1885 mais a subi depuis quelques retouches.
Don du Directeur Hon. Marine de l'Etat P. SMITS qui ainsi q' Adrien de Gerlache, l'explorateur a fait ses premières armes dès les premiers voyages du Ville d'Anvers en qualité d'Aspirant de Marine.

Ostende 28 avril 1949.

P. SMITS

J.B. Dreesen.

GAANWINSTEN BIJ "DE PLATE".

Van ons geacht medelid, de heer Pierre VERRAERT, ontvingen wij twee interessante fotografieën, beide ingekaderd.

De ene toont ons de zuidergevels van het Derde Kursaal, de gevels uitzierend op de Leopold II-laan dus. Zoals geweten was de architect Alban CHAMBON. Wat deze foto zo waardevol maakt is het feit dat ze een opdracht van de architect draagt "à mon ami" Auguste VERRAERT, die toen stadsingenieur was. Verder kunnen we op die foto, die overigens een echte kwaliteitsopname is, ook nog een authentieke stoomtram bespeuren. Dit voor de geïnteresseerden. VERRAERT en CHAMBON waren goed bevriend met elkaar en gingen dikwijls bij elkaar dineren, hetzij in Oostende, hetzij in Brussel. Dit vertelde ons Pierre VERRAERT die aan CHAMBON de beste herinneringen bewaart.

De tweede foto, door ANTONY genomen in december 1923 toont de Watertoren (beschermde monument !), het stadslabo en de ontsmettingspost, allemaal aan de rand van het toen nog niet bedreigde Bosje gelegen. De gebouwen staan er nu nog, verwaarloosd. Maar wat is de omgeving veranderd sedert deze vredige foto genomen werd !!

Zoals we al konden lezen in het septembernummer 1977 had Auguste VERRAERT een belangrijk aandeel in de bouw van zowel Kursaal als Watertoren en Stadslabo.

Nogmaals onze dank aan de heer Pierre VERRAERT.

N. Hostyn.

---
50 JAAR OOSTENDS MARIONETTENTEATER "KALLEMOEIE"

!!

FEESTVERTONING AANGEBODEN DOOR "DE PLATE"

VRIJDAG 17 NOVEMBER 1978 - TE 20u

in de toneelzaal van het Feestpaleis - Wapenplein

DON - KIE - SJOT

!!

door Jef KLAUSING en Willy GANTOIS

toegangsprijs : 70 F. per persoon. Kaarten te bekomen bij de leden van het Bestuur, of door storting op rekening 384-0051822-11 van "De Plate", Bank Brussel-Lambert.

Plaatsreservaties : Huis Dewulf, A. Buylstraat.

-----
in het kader van de halfeeuwfeestviering treedt het bekende poppentheater TAPTOE uit Gent op vrijdag 10 november eveneens in het Feestpaleis op met "VADER TAMBOER of HET LEVEN VAN EEN MARKTZANGER" door Free Neiryndck en Romain Deconinck met o.m. de stem van Willy Lustenhower.
Wie de twee vertoningen wil bijwonen (Taptoe en Kallemoeie) betaalt slechts 120 F. voor de twee vertoningen.

J.H. K.

78/108

WAAROM WERD OOSTENDE NA HET SLUITEN VAN DE SCHELDE (1585) NIET DE EERSTE NATIONALE HAVEN IN DE ZEVENTIENDE EEUW ? EEN OPEN STRIJDVRAAG...

De recente doctorale dissertatie van Eddy STOLS, lector aan de Katholieke Universiteit te Leuven, bevat een rijke informatie over de Vlaams-Iberische handelswereld van de eerste helft van de 17e eeuw.

De volledige titel luidt : "De Spaanse Brabanders of de handelsbetrekkingen der Zuidelijke Nederlanden met de Iberische wereld (1598-1648)". Brussel, 1971. (Verhandelingen van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunste van België. Klasse der Letteren. Jaargang XXXIII - 1971 - nr. 70). Twee delen : I, Tekst (IL-421 blz.) ; II, Bijlagen (V-265 blz.). Prijs : 1.800 F.

De schrijver beschikt over een vloeiende taal, wat een vlotte leesbaarheid ten zeerste bevordert ; men leest het boek dan ook gebœid tot op de laatste bladzijde.

Stols handelt slechts zeer sporadisch over de rol van de haven van Oostende, Duinkerke en bovenal Antwerpen worden daarentegen heel uitvoerig behandeld.

In het "Besluit" (blz. 412-421) van zijn doordachte studie spreekt de geleerde o.m. over de houding van Antwerpen t.o.v. de kusthavens (Duinkerke, Oostende en, in mindere mate, Mardijke en Nieuwpoort) :

(...) Antwerpen zag alle voorstellen en maatregelen in het licht van een eventueel herstel van zijn stapelplaats en van de vrije vaart op de Schelde. Het weigerde de belangen der nijverheid in de andere steden in te zien en de kaart der Vlaamse havens te spelen. Niemand dacht er daar natuurlijk aan dat de sluiting van de rivier (sinds 1585) zich ook na een vergelijk met het Noorden kon bestendigen en dat de Hollandse steden hun eigen belangen zouden verdedigen (...) (blz. 413-414).

Wat de historicus over Oostende's havenbedrijvigheid te zeggen heeft, is nieuw en steunt op oorspronkelijk bronnenonderzoek :

(...) Tot dan toe (+ 1645) was Oostende een klein Duinkerke geweest, met goede jaren tijdens het Twaalfjarig Bestand (1609-1621) en nadien wat kaperbedrijvigheid en af en toe een schip geladen op Spanje. De opgang van de haven was reeds merkbaar in 1640. Zes jaren later was hij reeds Duinkerke boven het hoofd gegroeid. Nieuwe expeditieuren kwamen er zich vestigen, die hun correspondenten te Dover hadden (...) Omtrent om de veertien dagen arriveerde er een groep schepen uit Dover, die heel wat Spaanse produkten meebrachten. Naast Dover bleek ook Hamburg wel eens als tussenhaven gebruikt te worden. En droiture op Spanje gingen er uit Oostende elk jaar van twee tot zes schepen. Zo lag bijvoorbeeld in maart 1646 een Hendrik Cornelissen, met 100 stukgoederen textiel geladen, vertreksgereed naar Sanlucar. In november 1647 was het een Danziger fluit, die daar kwam opnemen. De Vrede van Westfalen (1648) bracht dan de doorbraak mee van de directe vaart uit Oostende naar Spanje (...) (blz. 306-307).

R. BAETENS, in zijn recensie van Stols' proefschrift in de "Bijdragen tot de Geschiedenis" jaargang 57 - 1974 - afl. 3-4, blz. 303, is een andere mening toegedaan. Wij citeren :

"Wat het streven betreft om de oude metropool te herstellen, wist sinds 1613 het Schepencollege dat er geen hoop was op de heropening der Schelde (...) Dat Oostende na de val van Duinkerke niet de eerste nationale haven is geworden, is veeleer te wijten aan een gewijzigde economische conjunctuur en handelssituatie (na 1648). In tegenstelling tot b.v. Brugge, dat Oostende geregeld tegenwerkte, zou Antwerpen in 1633 zelfs een voorstel steunen om Oostende het statuut van vrijhaven toe te kennen".

E. Smissaert.

78/109

In onze artikelenreeks mochten de plaatselijke scheepsportrettisten zeker niet ontbreken. Het grootste vorserswerk in deze moeilijke materie bleek echter reeds lang uitgevoerd door de heer VAN BEYLEN van ons Nationaal Scheepvaartmuseum. De resultaten van zijn onderzoekingen staan gepubliceerd in de Mededelingen van de Marine-academie van België en -geresumeerd- in :

H.J. HANSEN, De glorie van het schip, Amsterdam-Brussel (Elsevier), 1967, p. 176 ev. (rijkelijk geïllustreerd en te vinden in de Oostendse stadsbibliotheek). Het zijn VAN BEYLEN's gegevens die we hieronder systematisch classeerden, aangevuld met enkele recente vondsten.

Het is hier niet de plaats om uit te weiden over het wat en hoe van scheepsportretten. achterglas. Wie meer wil weten kan terecht in het steengoede boek van HANSEN, of ook nog in "Scheepsantiek" van RANDIER, eveneens voorhanden in de Stadsbibliotheek. Zo kunnen we hier meteen een bladzijde algemeenheden uitsparen en ons beperken tot Oostendse aangelegenheden.

WENZESLAUS WIEDEN, de tot nu toe vroegst gekende Oostendse scheepsportrettist werd in 1769 geboren te Langenau bij Görlitz in Silezië. Hoe hij te Oostende verzeild geraakte is niet geweten. Enkele hypothesen daaromtrent zijn te lezen in HANSEN, p. 193-194. Hoe dan ook, in 1802 & 1804 vinden we WIEDEN vermeld in de registers van de Oostendse Burgerstand en wel als GLASHANDELAAR. Hij was gehuwd met Josephine-Thérèse VERMEIRE. WIEDEN, die zijn schilderijen W.W. monogrammeerde, stierf te Oostende op 29 september 1814.

De uiteenzetting betreffende deze kunstenaar wordt in het boek van HANSEN als volgt besloten : "Wenzeslaus Wieden schilderde zijn schepen op een uitmuntende wijze en zijn werk is zeker niet als een massaproductie te beschouwen zoals die bij de volks-schilderijen op het platteland voorkwam. Hij schiep wel degelijk zelfstandig werk en zijn kunst is die van een hoogstaande dilettant die van zijn kunst een beroep gemaakt had. Op zijn overlijdensakte staat dan ook vermeld dat hij 'schilder' van beroep was. Hij was tevens de voorloper en de vader van de 19de eeuwse Belgische kunst van het maritieme achterglasschilderen". In HANSEN staan 6 werken van WIEDEN vermeld. Zijn schilderijen zijn dus zeer zeldzaam :

1. een brik, varend onder onbekende vlag. 1805
geportretteerd in 3/4 ; gemonogrammeerd W.W.
Antwerpen, Nationaal Scheepvaartmuseum.
2. de Franse galjoot "LE DRAGON" en een Nederlandse topzeilschoener. 1808.
geportretteerd in 3/4
Antwerpen, Verzameling LILAR (afgebeeld in HANSEN).
3. de galjas "CAROLINE" en een driemastlogger. 1808.
Antwerpen, Verzameling LILAR
4. Zeeslag van 16 mei 1808 op de rede van Oostende. met legende :

LE BRICK ANGLAIS VENANT CROISER SUR LA RADE D'OSTENDE VOYANT LES BATEAUX PECHEURS ENVOYE DE SUITE SES DEUX CANOTTE ARMEES POUR PRENDRE LES BATEAUX PECHEURS, MAIS LE CORSAIRE ENNEMIS LE HASARD ETANT MOUILLE SUR LA RADE, VOYANT LES DEUX CANOTTES ENNEMIS, FAIT LA CHASSE ET PREND LES DEUX CANOTTE ANGLAISES ET LES FAIS ENTRER AU PORT D'OSTENDE, LE 16 MAI 1808.

Antwerpen, Nationaal Scheepvaartmuseum (afgebeeld in HANSEN)

5. THE GREAT ADMIRAL NELSON. 1812.
Een vloot waarin de "Tiger" en Nelson's "Victory" te zien zijn.
Brussel, Verzameling BERQUEMAN (afgebeeld in HANSEN)

6. DE HAVEN VAN OOSTENDE. 1814.

Een Frans korvet nadert de havenhoofden van Oostende terwijl andere schepen saluutschoten afvuren. De oude vuurtoren en de semafoor zijn duidelijk te zien. Antwerpen, Nationaal Scheepvaartmuseum (afgebeeld in HANSEN).

François-Laurent MESEURE, geboren in 1772 was een tijdgenoot van WIEDEN. Hij woonde eveneens te Oostende. Zijn naam komt in 1803 & 1806 voor in de Oostendse bevolkingsregisters. MESEURE was gehuwd met Isabella Claire VERGAUWE. In HANSEN staat maar één werk van MESEURE vermeld. Dat wijst erop dat de samenstellers slechts dat éne werk kennen. Het bewuste achterglasschilderij stelt de Franse linesschepen "LE GAULOIS" & "LE MONT BLANC" voor en berust in de Verzameling H. VAN KUYCK te Antwerpen. Het glas is gesigneerd en gedateerd 1808.

De beide schepen liggen geankerd in een baai aan een vesting die, volgens een opschrift het "Fort Dauphin" te Santo Domingo voorstelt. Het onderschrift is een hulde aan Charles MAGON, een Franse vice-admiraal die in 1805 sneuvelde tijdens de Slag van Trafalgar :

"HOMMAGE AU CONTRE AMIRAL CHARLES MAGON, MEMBRE DE LA LIEGION D'HONNEUR,
COMMANDANT PAINLE DROITE DE LA FLOTILLE NATIONALE.

Het opschrift "MONT CLAO" op het schip "MONT BLANC" is al even gebrekkig Frans als de legende.

HANSEN geeft een afbeelding van dit achterglasschilderij op p. 221.

Een nog mysterieuzer figuur is de te Oostende werkende anoniem P.N. : "Meester P.N." wordt zo genoemd omdat hij zijn werken met die initialen signeerde. Wie hij was is tot nu toe niet opgehelderd (Weet een Plate-lid misschien een redelijke oplossing ??). HANSEN somt maar enkel werken van P.N. op :

1. de Oostendse schoenerkof "LE BIEN VENU" schipbreuk lijdend op de rede van Danzig. 1836 huidige eigenaar niet gekend

2. "GIL BLAS OPGEBRAGT DOOR DE LOOTZEN VAN OSTENDE VAN BOOT 2 DEN 1 SEP 1839". de Engelse schoener "GIL BLAS" van London dreigt met gebroken mast schipbreuk te lijden op de Vlaamse Banken ter hoogte van Oostende en Nieuwpoort. De Oostendse loodsen van loodsboot nr. 2 halen de bemanning van boord en brengen het schip naar Oostende. 1 september 1839. Antwerpen, Nationaal Scheepvaartmuseum.

3. "AIGLE D'OSTENDE KAP. F. VAN DE STEENE"
De Oostendse bark "AIGLE" is geportretteerd aan stuurboordzijde. 1841. Antwerpen, Nationaal Scheepvaartmuseum (afgebeeld in HANSEN p. 238)

Daarbij komen nog :

4. "MATHILDE VAN OOSTENDE"
onderaan, naar rechts toe, P.N. gemonogrammeerd. Links een gezicht op de stad Oostende. Verzameling Gerd BRUHN, Kiel (Duitsland) (over dat schip las u reeds in het jongste aprilnummer van De Plate ; een fotocopie van dit schilderij berust in de archieven van onze vereniging).

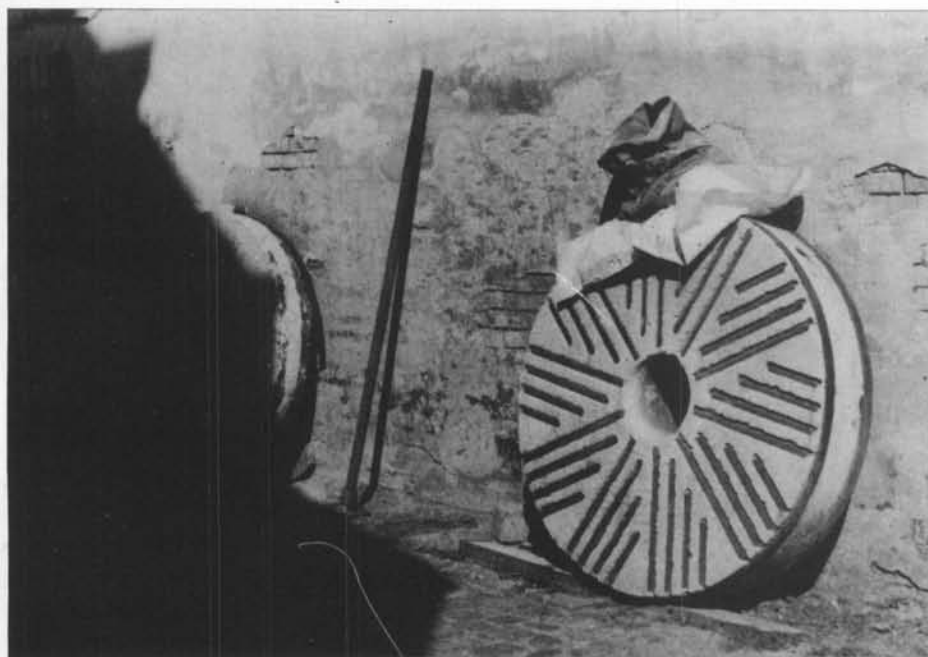
5. De Heer BRUHN signaleert nog een schilderij van P.N. in een Hamburgse privéverzameling. Het stelt een Duits schip voor onder Engels-Hannoverse vlag.

Norbert Hostyn.

De laatste Oostendse maalterij.

Torhoutse steenweg 496 bij de gebroeders ROMMEL waar de laatste Oostendse molenstenen knarsen...

... en waar ze nog als een rustige brok dorpsromantiek langs de muur staan.

MERKWAARDIGE OOSTENDSE GEBOUWEN.

DE LAATSTE OOSTENDSE MAALDERIJ.

Aansluitend op het Oostendse Molenartikel van de heer Daniël FARASYN (De Plate, nr 9, blz. 11, 78/97) meenden we er goed aan te doen even de laatste, nog bestaande, Oostendse maalderij in herinnering te brengen.

Op de Torhoutse Steenweg verbonden aan het huis nr 496 is rechts een inrit met groene ingangspoort. Links en rechts langs de muur staan een paar molenstenen wat een onmiddellijke aanduiding is van de bedoelingen ter plaatse.

Deze maalderij werd in 1923 opgericht door de heer Omer BILLIOUW-COECKE, vader van ons geacht medelid mevrouw DAEMS. Voordien baatte op deze plaats de heer Louis Brackx een wagenmakerij uit. De drijfkracht voor de maalderij werd geleverd door een authentieke armgas motor van het merk DEUTZ van 28 pk, die uit het begin van deze eeuw stamt en een blikvanger zou zijn in een museum voor Industriële Archeologie. De heer Billiouw baatte de zaak uit tot 1952, waarna ze werd overgenomen door de gebroeders ROMMEL, zonen uit een oude molenaarsfamilie. Zij vormen de 4de generatie in een molenaarsgeslacht dat zijn bezigheden opnam in Eernegem, om over Varsenare, Leffinge in Oostende te geraken. Dat het malen in de familie zit blijkt uit het feit dat een andere broer Rommel de maalderij te Leffinge openhoudt, terwijl een neef Rommel hetzelfde doet te Middelkerke. Een rustend oommolenaar in Leffinge wordt dit jaar 91 jaar. Van een gezond beroep gesproken.

Een van de eerste veranderingen van de gebroeders Rommel was overgaan van arm gas op mazout voor hun motor die de drijfkracht van het bedrijf levert. Momenteel dringt zich weer een nieuwe aanpassing op namelijk de overschakeling op elektriciteit. Uitlaatgassen vormen meer en meer een hinder.

De maalderij van de gebroeders Rommel maalt voornamelijk voedergranen, d.w.z. meel voor dierenvoeding bestemd. Maar regelmatig komt ook nog een onze inlandse tarwe aan de beurt zodat u meteen weet waar naartoe voor uw zelf te bakken broodje.

Om de 7 maanden moeten de stenen geslepen worden. Daarvoor doen de gebroeders Rommel beroep op Ary Huyghe te Dikkebus, een specialist van de oude school, die op een normale arbeidsdag 2 molenstenen terug bedrijfsklaar maakt.

De heer Rommel noemt de zaken niet te schitterend "Maar, zegt hij, we doen gelijk de hennen we doen voort". Ogenschijnlijk is er echter toch een grote belangstelling voor de produkten van de maalderij, want het is een continu komen en gaan van klanten. Het zijn wel meestal kleine klusjes, maar vele kleintjes vormen ook een groot, maar je moet er meer voor doen. Wij wensen de gebroeders Rommel nog een lange en lukratieve bedrijvigheid in hun "laatste Oostendse maalderij".

J.B. Dreesen.

VRAAG.

Ons medelid, de heer B. BLONTRUCK (Distellaan 34, Oostende) verzoekt ons volgende vraag op te nemen :

"Wij vonden een zeer speciale afstempeling op een brief, tijdens de oorlog 14/18 uit Oostende verzonden door een Duitser :

Briefstempel/Deutsche Kommandantur/in Brüssel. De brief draagt als tegenadres : "52, Rue de la Chapelle (coin Rue St Paul) OSTENDE".

Wie kan iets meer vertellen over het huis Kapellestraat 52 en de bewoners in deze periode ? Was daar een Kommandantur gevestigd ? Het nr 52, een nieuwbouw nu, is tegenwoordig een gedeelte van een grootwarenhuis.

N.H.

OOSTENDE
\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$

Oostende,
kaartspel
op een wolkentros
van het verleden.

Gij houdt
in uw hand
de troef
van de toekomst,
gij draagt
in uw hart
de aantrekkelijkheid
van de vrouw,
de trouw
van uw volk.

Gelukkig volk
van blijde meisjes
in de lente,
stoer volk
van harde vissers
in de herfst,
uw liefde,
uw vriendschap,
is niet geschonden
door de grens
van zee of land.

Uw geschiedenis
is niet alleen
belegering,
zomerse stad
en oktoberfoor,
maar een wereld
die beweegt
als ebbe en vloed
op de drang
van uw jeugd.

OOSTENDE
in uw navel
bloeit
onze DROOM.

A.Y. Vandenbussche.

OOSTENDE IN DE FRANSE TIJD - KRONIEK VAN DE VOORNAAMSTE GEBEURTENISSEN. (SLOT).

1810. + Het nieuwe jaar begint slecht. De havengeul is bijna verzand : bij ebbe kan men er te voet over.

14 jan. Nieuwe dijkbreuk - 86 gezinnen dakloos.

april : naar aanleiding van het huwelijk van Napoleon met aartshertogin Marie-Louise (2 april in Parijs) wordt een bruidsgift van 600 F. toegekend aan Oostendse meisjes die met een veteraan van het keizerlijke leger huwen.

begin mei : voorbereidselen voor de ontvangst van het keizerlijk echtpaar : triomfbogen, opschriften, eremasten, vlaggen, verlichting, muziek..

20 mei. Aan de sluis van Sas-Slijkens stappen Napoleon en Marie-Louise, tegen de middag, uit de bevlagde trekschuit, komende uit Brugge. Ze worden verwelkomd door burgemeester van Iseghem. Tot het gevolg van Napoleon behoren Jérôme (zijn jongste broer), koning van Westfalen en zijn vrouw Catharina van Württemberg en talrijke dignitarissen in schitterende kledij ; daarbij een uitgebreid dienstpersoneel van 150 man. In luxueuze koetsen en onder militair geleide trekken ze de stad in. Keizer en keizerin logeren in het mooie huis van E. Lanszweert, Kaaistraat 6. De koning en de koningin van Westfalen bij F. De Bal, Kapellestraat 30. De andere hoge gasten vooral in de Kaaistraat, Capucijnenstraat, Groentemarkt, Comediestraat (nu : Louisastraat), Sint-Thomasstraat (=Kapellestraat tussen Jozef II-straat en Vindictivelaan en Apestraat (nu Brabantstraat).

's Namiddags ontvangt de keizer de prefect en de burgemeester. 's Avonds is er gala-bal in het Hotel du Commerce (nu het hoofdgebouw van het O.L.V.-College aan de Vindictivelaan).

Bij zijn vertrek, 2 dagen later, decoreert Napoleon burgemeester van Iseghem met het Kruis van het Erelegioen.

Die feestelijke ontvangst van Napoleon bleef in Oostende jarenlang het onderwerp van de gesprekken.

19 juli. Aankomst van 500 Spaanse krijgsgevangenen. Ze zullen ingezet worden bij de verdedigingswerken ten oosten van de haven. De deerniswekkende groep, ondergebracht in een touwslagerij op de Visserskaai, wordt al gauw door ziekte weggemaaid. De honderd overlevenden worden naar Frankrijk gevoerd. (De Visserskaai lag toen in de zuidoostelijke hoek van de stad, aan de kromming van de huidige Vindictivelaan naar het Monument van de gesneuvelden toe, waar volgens Pas.K.1 de Visserskreek lag en waar trouwens de Kaaistraat op uitliep).

21 nov. Arnould Muscar neemt afscheid van Oostende.

1811. + De geboorte van Napoleons zoon, "le roi de Rome" (20 maart 1811) wordt in Oostende gedurende verscheidene dagen gevierd met o.a. een plechtig Te Deum en een poëziewedstrijd ingericht door de lokale Kamer van Retorica en waarbij A. Liebaert een medaille wint.

21 sept. Napoleon komt nog eens de wallen inspecteren. Hij logeert bij de Pl.-Cdt. baron Dellard, in de Kaaistraat.

+ Voltooiing van de spuisluis.

1812. 1 febr. Cdt. Dellard verwittigt de burgemeester ervan dat de stadspoorten 's nachts gesloten moeten blijven.

+ In Rusland voltrekt zich de débâcle van la Grande Armée.

+ Aan de behoeftigen in Oostende worden elke dag 700 rantsoenen soep uitgedeeld.

+ Om de keizer te helpen (hij heeft gebrek aan cavalerie) schenkt onze stad 14 paarden met volledig uitrusting.

1813. 25 jan. Een steunlijst voor de keizer wordt geopend. Resultaat : 25 handte-
keningen en slechts 1.000 F.

25 okt. Op aansporing van Préfet Soult betuigt de gemeenteraad in een brief aan
de keizerin zijn gehechtheid aan Frankrijk (na Napoleons nederlaag bij Leipzig
16-19 okt.).

nov.-dec. Diviesies van het keizerlijk leger, in aftocht, trekken door Oostende.

1814. jan.-febr. In de stad legeren de troepen van generaal Maran. Vele inwoners
vluchten in paniek.

11 maart. Maran waarschuwt de burgemeester : de vluchtelingen moeten binnen
10 dagen terugkeren, anders worden hun goederen verbeurd verklaard.

13 april. Nieuwe brief van Maran : inwoners die vaandelvlucht bevorderen
zullen gefusilleerd worden.

Maar er is geen geld om de soldij van de troepen te betalen en ook geen kei-
zerlijk gezag meer want Napoleon heeft op 5 april te Fontainebleau geabdiceerd. Het
Franse garnizoen ontruimt de stad. Op het bastion van het platform wordt de witte
vlag van de neutraliteit gehesen.

15 mei. De gemeenteraad stuurt Benoît Holvoet als afgevaardigde naar Parijs
om de belangen van stad en haven te bepleiten.

+ In de stad verblijven nu talrijke geallieerde troepen : Engelse en Belgisch-
Oostenrijkse. In het hospitaal liggen ongeveer 300 Pruisische soldaten.

7 aug. Burgemeester A.J. van Iseghem trekt zich terug uit de politiek.

11 aug. Ch. Delmotte wordt als burgemeester aangesteld. Hij zal met raadslid
Fr. De Bal naar Brussel gaan om namens de stad Oostende Zijne Koninklijke Hoogheid
de Prins van Oranje eerbiedig te groeten.

1815. 25 febr. Verkoop van de voorraden van het Franse leger : rijst, tarwe, haver,
brandewijn, hooi, stro...

23 maart. Lodewijk XVIII (gevlucht uit Parijs na Napoleons ontsnapping uit
Elba op 26 febr.) arriveert te Oostende. Hij logeert bij Fr. De Bal, Kapellestraat, 30.

26 maart. De Franse koning woont een plechtige mis bij in de parochiekerk.

30 maart. Hij vertrekt naar Gent.

18 juni. Waterloo !

G. Billiet.

AANWINST MUSEUM.

"De Plate" heeft een mooie affiche in verband met het Belgisch Bokskampioen-
schap in 1940 kunnen aankopen.

Op die affiche ziet men de toenmalige Belgische bokskampioen de Oostendenaar
Karel SYS gekroond op zijn tegenstander wachten. Naast hem ziet men zijn manager
Theo VANHAVERBEKE. Bij de tegenstanders is er nog een Oostendenaar : AL GERARD.

Karel SYS zou later nog Europees Bokskampioen worden. Na de oorlog vertrok
hij naar Zuid-Amerika.

We zijn er van overtuigd dat het een affiche is dat zeker veel bekijks zal
hebben, want de sport is ook een deel van onze hedendaagse folklore geworden.

O. V.

HET MUSEUM.

Het Heemkundig Museum is gesloten gedurende gans de maand oktober.
Vanaf november is het Museum terug toegankelijk iedere zaterdagochtend van 10-12u.

G. V.

EEN SCHRIFT VOL OOSTENDSE ELLENDE.

Ons geacht medelid, en verknocht verzamelaar van Ostendiana, de Heer André VAN CAILLIE, stelde me een tijd geleden een manuscript ter beschikking met de vraag of ik er iets kon uithalen voor ons aller tijdschrift. Op de kaft prijkte volgend opschrift :

SOCIETE DE ST. VINCENT DE PAUL
SECRETARIAT DES PAUVRES -55-
AD MAIOREM DEI GLORIAM

18 MAI 1855

Het document is dus afkomstig van het Sint-Vincentiusgenootschap, een liefdadige vereniging die in de vorige en deze eeuw, wanneer de sociale voorzieningen nog allesbehalve waren, grote inspanningen deed om allerlei noden van de armsten en de ongeletterden te lenigen. Deze vereniging groepeerde in de jaren 1855-1887 volgende -katholieke- wel-doeners : CHRISTIAENS, Aimé DE SMET, Henri DE SMET, WALTER, DIERICKX, LAGAST, LANSZWEERT, MICHAUD, Joseph VAN CAILLIE, Félix VAN CAILLIE, HAMMAN, Emile DU BOIS, Ch. DU BOIS, NEYTS & Jules VAN DER HEYDE.

U ziet zelf dat ook hier weer tal van gekende Oostendse familienamen opduiken. Waarmee werkte het Vincentiusgenootschap ??? Een voorname bron van inkomsten waren de subsidies die de leden zelf ter beschikking stelden, er werden collectes gehouden tijdens voordrachten, in de Sint Petrus en Pauluskerk, in de Capucijnekerk ; er waren anonieme giften, legaten en er werden -hoe kan het anders- ook tombola's georganiseerd. Secretaris was Joseph DE BONINGE en hij deed het meeste schrijfwerk. Alle aanvragen om hulpverlening, en deze van de meest uiteenlopende aard, en de correspondentie daaromtrent gevoerd werden in dat grote schrift genoteerd. Het loopt van 18 mei 1855 tot in 1887. Uit dit manuscript dat honderden brieven en smeekschriften bevat hier enkele treffende fragmenten. Ze geven ons een vaag vermoeden hoe erg de keerzijde van de medaille wel was in Oostende-Belle-Epoque. En ook dat mag wel eens aangestipt worden.

Vermelden we nog dat genoemd genootschap nog steeds bestaat en vergadert bij de Zusters van Liefde, Langestraat, 83. Deze kloosterorde werd immers door de H. Vincentius zelf gesticht.

A. 20 september 1855.

M. YOUNG. Public Hospital. Bélize.

"The sailors from Ostend Charles GHEWY and Auguste MAQUET who embarked on board of the English vessel "Westminster" have been admitted in your establishment in november 1853. They were known by the false name of Charles Barber for the first and Johanna Ankrigo for the second. Maquet died on the 24th of november 1853 and Ghewy on the 1st of december 1853. It has been so declared by the Captain when he was going out of Sunderland.

I beg permission to ask you, Sir, an extract from your burial book for both the sailors. The widows and parents stand in need of this paper to have it inscribed here. These two extract must be made authentics by the Belgian Consul residing nearest to Bélize. If the performance requires any expense be kind enough to mention it and I will be most happy to send you the amount. Farewell Sir ...".

B. 15 oktober 1855.

"De plaets van putmaker bij het kerkhof dezer stad opengevallen zijnde, den ondergeteekende Antonius Franciscus CORTEEL, oud 39 jaren, werkmán, neemt de eerbiedige vrijheid Ued te bidden hem tot deze plaets te willen benoemen. Vader des huisgezins hebbende vrouw en kinderen. En bij gebrak van werk en ook door de duerte der levensmiddelen, niet in staet zijnde zijn huisgezin te kunnen onderhouden, verhoopt hij dat Ued zijn vraag zult believen in agt te nemen. schrijven gemeenteraad voor CORTEEL".

C. 12 december 1855.

"Le soussigné Bernard Charles Boutte, fils de Guillaume et de Barbe Constance ROUSSEAU, né à Bruges le 5 avril 1819, remplaçant d'un milicien de la classe 1851 incorporé au 12me régiment de ligne désirant contracter mariages avec Thérèse Grégoire prend la liberté de vous prier de vouloir bien lui accorder la permission requise à cet effet. Comme les miliciens de cette classe entrèrent bientôt dans la réserve il a l'espoir que vous voudrez bien lui accorder sa demande".

D. 9 juli 1856.

"Aen de Bestierders der Weldadigheid

Den ondergeteekenden Joannes Paep, werkman oud 67 jaren, geboren te Lophem en woonende te Oostende sedert het jaer 1828, neemt de eerbiedige vrijheid Ued voor te dragen dat door zijnen hoogen ouderdom en het weinig werk dat er tegenwoordig bestaet, hij van dag tot dag zijn werkloon ziet verminderen zoodanig dat hij niet meer in staet is te voorzien in het onderhoud van zijn huisgezin en veel min denken kan aan het betaelen van zijn huispacht. Hij is nu meer dan 20 maanden te achteren in zijn pacht en wordt bedreigd van met zijn huisraed op straet gesteld te worden : Hij heeft geen ander uitvlugt dan zich tot U te wenden om eene maendelijksche hulp van 3 à 4 franks te bekoomen, om alzoo met nog een weinig daer bij zijn pacht te kunnen voldoen.

Hij verhoopt, Mijneren, dat Ue zijn vraag zult gelieven te aenveerden en heeft d'eer...
Jan PAEP".

E. 26 juillet 1856.

"A Sa Majesté le Roi des Belges

Le soussigné Pierre Voeten âgé de 70 ans, soldat, pensionné de l'Empire ayant servi dans l'armée en 1830 prend la très respectueuse liberté d'exposer à Votre Majesté que par son grand âge et des infirmités il n'est plus en état de pouvoir à son existence. Il se jette donc aux pieds de Votre Majesté pour la supplier de vouloir lui accorder quelque secours. Se reposant sur les Services Militaires qu'il a rendus il a l'espoir d'obtenir sa requête ... P. Voeten".

F. 4 november 1857.

"Au Roi Léopold Ier.

La soussignée Colette Krelly épouse de Joseph Van Tournhout marin de profession prend la très respectueuse liberté de s'adresser à Votre Majesté... que son mari embarqué à bord du navire Otto Venius .... a déserté à New Yorck par suite des mauvais traitements du Capitaine et de son Second. Que revenu dans sa patrie il a été condamné par le Tribunal Correctionnel d'Anvers à 7 mois d'emprisonnement et qu'il subit déjà sa peine. La soussignée mère de 4 enfants en bas âge se jette humblement aux pieds de votre Majesté pour obtenir la grâce de son époux. Dans l'espoir ...".

Pour Colette Krelly
De Boninge (obtenu)

(vervolgt)

Norbert HOSTYN;

— — — — —
NOG OVER DE GARRE VAN KONEE.

De GARRE VAN KONEE ligt in de Breidelstraat te Brugge, rechts, als men van de Markt naar de Burcht gaat. Ze is nu afgesloten met een ijzeren hekken, maar staat bij elke echte Bruggeling nog bekend als de GARRE VAN KONEE.

Jaak Degeyter.
78/118

Stemme : Wij die zijn van Molenbeek. Woorden van Jan Van Wulpen.

1. 'k Ben een witten deugni^et, die de meisjes geerne ziet,
'k Woonde in d'Oostendsche stad, o vrienden dat was wat,
'k Had een postje aan den tram ; maar hoort wat ik vernam,
Mijn moeder die daarover kloeg, ik won geen geld genoeg,
'k Maakte daar gauw mee gedaan, ik liet mijn werk daar staan,
'k Had een meisje aan mijn hand, zij was zoo snel en zoo charmant,
En wij leefden met malkaar, en wij nestelden te gaar,
'k Lag te slapen in mijn bed, 'lijk een kat in een vinkennet
En daarmee was ik kontent, hier in Oostend,
Maar daarna een korten tijd, o wat spijt
Ik verliet die schoone meid, zij was mij kwijt
Luistert vrienden dat was erg,
Zij droeg mijn kleeren naar den berg.
2. 'k Ben een witten deugni^et, die de meisjes geerne ziet,
Dan sprak ik mijn vader aan, om seffens weg te gaan,
'k Liep zoo triestig langs de straat, 'k verkocht mij voor soldaat,
Rap zat ik op den vapeur, 'k reed naar de stad Namur,
En mijn vader was kontent, omdat ik verliet Oostend.
Maar als ik nu binnen was : ik die zag daar 't gymenas
D'Exercitie was gedaan, 'k zag daar de piotten staan
'k Was nu seffens bij den troep : kreeg ik ook een camelle soep.
En des avonds naar 't appell', daar vaar ik wel,
'k Lag te slapen in een bak, krik, krik, krak,
En des morgens op mijn gemak : krik, krik, krak,
Ik die docht niet voor soldaat
'k Verliet Namur in denzelfden staat.
3. 'k Ben een witten deugeni^et, die de meisjes geerne ziet,
'k Was nu in de stad Namur, maar ik trok er van deur,
'k Dachte daar bij mijn verstand, dat is toch ambetant
Ik sprong seffens op den trein, om daarvan weg te zijn,
En 'k kwam in de Brugsche stad, en 'k zuipte mij daar zat,
'k Zag de foor 't was in de Mei, en ik ging op een twee drij,
'k Angajeerde mij in een barak want ik was verduiveld slak,
Ja ik speelde daar voor zot in dat marionette kot
'k Was gekleed als een pierro, uit den congo.
Kreeg daar slagen tegen mijn kop ; pas wel op
En wat schoppen onder mijn gat, breed en plat
Ja 't is waar 'k was wel een zot
Maar 'k ging nog liever in een wafelkot.
4. 'k Ben een witten deugeni^et, die de meisjes geerne ziet,
In dat wafelkot, ach Heer, ik speelde daar mijnheer,
Met zware broek en witte borst, en daarbij goede kost,
's Avonds met een lief bij mij ; 'k trok langs een waterlei,
En door 't kussen op haar mond, vielen wij op den grond
G'heel mijn broek die was bespot, zij smeten mij uit 't wafelkot,
't Promeneeren was gedaan, 'k trok dan met mijn lief te saam,
Naar een winkel schoon en breed, w'hebben ons daar schoon gekleed,
En wij trokken er van deur, als voyageur,
'k Verkochte brils, en servela, sa va comme ça,
Kwam in Oostend bij mijn papa, encore comm'ça,
Ik en mijn lief, met brils en kam,
'k Was ik mijnheer en zij was madam.

5. 'k Ben een witten deugeniet, die de meisjes gerne ziet,
'k Had nu al zooveel gedaan, wij trokken op de baan
Maar dat ging verduiveld slecht, mijn lief die was verplicht,
Te verkoopen geheel mijn schat, omda'k geen eten had
Zoo dansten wij op onze teen, te zamen ons getweeën
En omdat ik niet meer had, ging ik rechte naar mijn stad
'k Zag den cirk in Sint Bastiaan ; 'k ben er seffens bij gegaan,
'k Reisde geheel de wereld rond, maar op een morgenstond
Met mijn knieën al uit mijn broek, ging ik op zoek,
En ik vluchtte naar Oostend, knap en djent,
En ik maak mijn compliment, aan die mij kent,
Men zou kreveeren al op de baan,
Wilt uit uw ouders huis nooit gaan.

Jan VAN WULPEN.

SOCIALE VOORZIENINGEN IN HET BEGIN VAN DEZE EEUW.

In het lastenboek voor de bouw van de Sint Petrus en Pauluskerk te Oostende, (6 november 1898) zijn enkele voorzieningen in verband met de werklieden.

De aannemer moet bij zijn aanbod een lijst voegen met de minimum lonen waartoe hij zich verbindt te betalen aan de werklieden van alle categorieën.

Deze lonen zullen opgesteld worden 't zij per stuk, per eenheid van maat, of eenheid van tijd : uur of dag.

Een dagtaak zal hoogstens 10 uren duren, de overuren worden uitbetaald aan het gewone loon plus één derde bijslag. Dezelfde lonen worden betaald voor werk op zondagen en feestdagen.

Behalve boeten en afhoudingen voor gemaakte fouten of verkeerd werk, mag geen enkele andere afhouding op het loon gedaan worden.

Het minimum loon van de leerling-arbeiders zal op zijn minst het vierde bedragen van een volledig werkman. De aannemer mag eveneens een proportionele vermindering van het loon voorzien voor arbeiders die ouder zijn dan 50 jaar of die niet voldoende arbeid kunnen presteren.

Aanbiedingen waarvan de minimum lonen te laag zijn zullen niet in aanmerking komen

De aannemer is eveneens verplicht de werklieden te verzekeren.

J.H. K.

ERRATUM.

Onze leden gelieve te willen noteren dat alle foto's van de neo-Renaissance-gevel (Prinses Stefanieplein 29), die op p. 10 (78/69) van ons april-augustusnummer verschenen verkeerd werden afgedrukt. Wat links is moet rechts zijn en omgekeerd.

Het was de heer John Lauwereins, Ere-Schepen, die in de nabijheid van dit huis woont en als trouw lezer vansons tijdschrift onmiddellijk een seintje gaf om ons op de vergissing van de drukker te wijzen. Met dank noteren wij deze correctie.

O. V.

EEN OOSTENDSE DOCTOR IN DE GESCHIEDENIS GEPROMOVEERD.

Op 9 maart 1977 behaalde Frans VERHAEGHE uit Oostende het doctoraat in de geschiedenis, richting : Oudste-Tijden, met de grootste onderscheiding aan de Rijksuniversiteit te Gent, Faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte. Titel van het proefschrift : "De middeleeuwse landelijke bewoningssites in een deel van Veurne-Ambacht. Bijdrage tot de middeleeuwse archeologie".

E. S.

PETITIE "REDT UW BOSJE".

De Kulturele Raad van Oostende heeft het initiatief genomen een petitie op te stellen opdat het Maria-Hendrikapark niet verder zou verkaveld worden.

Het is een feit dat alle kulturele verenigingen eensgezind het Bosje zouden willen zien verbeteren. Iedereen is akkoord om te verklaren dat de driehoek waarin Stedelijke Werkhuizen, Oude Zwemschool, Beplantingsdienst, Oud Laboratorium en Blauw Kruis wellicht niet stichtend zijn om te aanschouwen, maar als het Bosje mooier gemaakt moet worden is het niet met er flatgebouw, Congresshotel en parking in te planten. Neen het is enkel mogelijk met meer groen bij te brengen.

Thans laat men de lichtgelovige burger weten dat men een deel van dat Bosje, dat eigenlijk geen stadsgrond is, meer voor het publiek wil openstellen. Nu is onze vraag : is parking als publieke wandeling te aanzien en is een gebouw, al zijn er maar 5 étages, niet juist dat bouwwerk dat urbanistisch niet in een stadspark te verantwoord is.

Men denke maar even aan de Kon. Schouwburg dat plaats moest ruimen voor het Europacentrum. Inderdaad er werden niet méér vierkante meters bebouwd. Maar wél zoveel meer meters meer in de hoogte met alle gevolgen van dien : schaduw, tocht en onaantrekkelijk.

Nu verklaren alle Oostendenaars, en heel wat politiciers inbegrepen, dat het : inderdaad een grote fout was. Maar we zitten er nu mee.

Zal men dezelfde bekentenis niet doen binnen een paar jaren i.v.m. het Bosje ? Wilde men destijds ook het 1ste en 2de Dok niet vullen ? Terwijl iedereen nu gelukkig is de Mercator en de honderden yachten daar te zien liggen. Ze hebben terug een sfeer geschapen langs de Vindictivelaan.

Daarom help de eenvoudige en goedmenende Oostendenaars om een mooier Bosje te bekomen en tracht op de hierbijgevoegde petitie enkele handtekeningen te krijgen.

De lijsten dienen zo vlug mogelijk binnengebracht te worden, hetzij op het secretariaatsadres van "De Plate", Rode Kruisstraat, 4, Oostende, hetzij aan het secretariaat van de Kulturele Raad, Plantenstraat, 71, Oostende.

O. V.

INDUSTRIELE ARCHEOLOGIE.

Door de "Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie" wordt thans een mededelingsblad uitgegeven. De verantwoordelijke uitgever is de heer A. Linters die destijds over de jonge wetenschap die industriële archeologie is voor onze vereniging is komen spreken. Men kan toetreden tot de V.V.I.A. en geregeld het mededelingsblad ontvangen mits storting van 150 F. op rek. 001-0691134-85 van de V.V.I.A., v.z.w., 9000 Gent.

O. V.

BOEKEN.

WEST-VLAANDEREN.

Aan de prijs van 150 F. is een provinciale monografie over West-Vlaanderen te koop. Titel : De provincie vroeger en nu. Brussel, Gemeentekrediet van België, Cultureel Centrum, 1976, 4°, 96 blz., ongeveer 100 foto's + vierkleurige vouwkaarten : 2 kaarten van het graafschap Vlaanderen, van het Leiedepartement, van de provincie vóór en na de fusies van gemeenten. De oplage is beperkt. Besteladres : Gemeentekrediet van België, Cultureel Centrum, Pachecolaan 44, 1000 Brussel (postrekening : 052-0606469-97).

CONSCIENCE VOORTREFFELIJK "HERTOETST".

Karel Jonckheere zorgde voor een markante modernisering van de onvergankelijke teksten van Hendrik Conscience's "Baas Gansendonck" (195 F.), "De loteling" (115 F.), "De Leeuw van Vlaanderen" (295 F.) en "Het goudland". Het zijn pockets uit de "Marnixreeks" van de Brusselse uitgeverij Manteau. Over het leven van Conscience (1812-1883), een geboren kunstenaar, leze men bij voorkeur :

- Gilbert Degroote, Wat een schrijver lijden kan. Amsterdam, Wereldbibliotheek, 1957.
- Onuitgegeven en weinig gekende brieven van H. Conscience (1835-1883), verzameld en toegelicht door Gilbert Degroote, in : Handelingen van de Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis, deel XX (1966), blz. 99-127. In zijn inleiding (blz. 105-127) tekent de auteur een indringend en zeer geslaagd "geestelijk silhouet" van Conscience, volgens mij de beste en kortste schets van zijn wezen : een gevoelig, beminnelijk en eenvoudig man uit het Vlaamse volk... en een rasecht romancier !

EEN STUDIE OVER HET RELIËFPLAN VAN HET 18e-EEUWSE OOSTENDE.

Men weet dat Lodewijk XIV vijftig maquettes liet uitvoeren van Franse en buitenlandse vestingen. Deze schaalmodellen die met een buitengewone zorg en een uitgesproken streven naar getrouwe weergave werden vervaardigd, worden bewaard in het "Musée des Plans-Reliéf (Hôtel National des Invalides) te Parijs. Het Cultureel Centrum "Pro Civitate" van het Gemeentekrediet van België wijdt aan deze unieke getuigenissen, van een ontegensprekelijk esthetische en documentaire waarde, een belangrijk werk, dat, na een algemene inleiding, studies over de twaalf Belgische plannen bevat : Aat, Bouillon, Charleroi, Nieuwpoort, Oostende, Doornik, Ieper, Menen, het fort van De Knocke, Oudenaarde, Namen en de citadel van Antwerpen. Het volledig werk, met als titel : Belgische steden in reliéf. Plannen opgenomen door Franse militaire ingenieurs (17e-19e eeuw), werd uitgegeven in 1965, telt 362 bladzijden en talrijke illustraties. Het is nog te koop en kost 2.450 F. Er zijn ook afzonderlijke uitgaven voor elk van die steden. Voor Oostende werd beroep gedaan op een specialist terzake, met name Daniël FARASYN, thans regelmatig medewerker aan ons tijdschrift "De Plate". Hij schreef de commentaar (historische evolutie van Oostende, beschrijving van het reliéfplan). De royale illustraties zullen alle liefhebbers van onze stedelijke geschiedenis en topografie bijzonder leerrijk voorkomen. De schema's op kristalpapier en de verklarende legenden kunnen hen wegwijs maken in het rijke verleden van Oostende. De afzonderlijke uitgave over Oostende is nog verkrijgbaar, helaas enkel in de Franse taal, en kost slechts 185 F. Te bestellen bij het Gemeentekrediet van België, Cultureel Centrum, Pachecolaan 44, 1000 Brussel (rekening nr 052-0606469-97).

E. Smissaert.

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE.

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL
P. V. B. A.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

